

Országos növényvédelmi előrejelzés a szántóföldi és kertészeti kultúrákban 2025.09.24.

A változékony, kora őszi időjárás az ország minden táján jellemzővé vált az elmúlt napokban. Az eleinte mérsékelt hőmérsékletű, helyenként esős időszakot, a hétvégére átmeneti nyárias meleg váltotta fel, 30 °C feletti hőmérsékletekkel. A legnagyobb különbség – ahogy idén már többször is szembesültünk vele – a csapadék mennyiségében volt, mely az Alföld egyes területein továbbra is hiányként könyvelhető el. Mostanra hiába csökkent a hőmérséklet, az optimális talaj előkészítéshez és az elvetett állományok keléséhez, fejlődéséhez nagy szükség lenne a nedvességre is, mert annak hiánya az új (fővetésű) kultúrák jövőjét kérdőjelezi meg.

Szántóföldi kultúrák

Az esők előtt elvetett **repce** fejlettsége biztató képet mutat, általában 2-4 leveles állapotúak, szemben a később, száraz talajba vetettekkel amelyek gyengén fejlettek, sok esetben ki sem keltek. A kártevők és kártételek fellépése is ennek megfelelően alakul országos viszonylatban. A kelő-szikleveles, illetve 2 leveles állományokban egy-egy táblán (főleg a szárazabb területeken) közepes-erős mértékű repcebolha kártétel tapasztalható, gyakran csávázás ellenére is! A bolha-fajok közül több esetben a **nagy repcebolha** dominanciája a meghatározó, amelyről ismert, hogy az imágó mellett a lárva is okoz kárt (1. fotó). Míg az imágó a levéllemezt lyuggatja, addig a levélnyélre (vékony szártőhöz) helyezett tojásokból kikelő lárvák a fiatal növények teljes károsodását vagy az alsó levelek pusztulását okozhatják. Kártételük nyomán másodlagosan a fómás betegség is felléphet. Így tehát a napsütéses, száraz időszakokban a kártételre érzékeny fejlettségű állományokat gyakran szükséges szemlézni, esetleg állományvédelmet tervezni.

1. fotó: Repcebolha kártétele különböző fejlettségű repcén

A fejlettebb állományokban (2-4 leveles) a **repcedarázs** rajzása mérsékelt, a csapdázott egyedszám alacsony (~10-12 db imágó/csapda/hét). A tojásrakás folyamatos és különböző fejlettségű lárvákkal is lehet már találkozni (L1-L4), táblán belül góc-szerűen. Nagyon fontos a növények tüzetes átvizsgálása, mert a kis lárvák a levél fonákon vagy akár a növény tövénél is meghúzódhatnak, míg a táplálkozáshoz alkalmas időszakban néhány nap alatt súlyos kárt okozhatnak! Az alföldi területeken megkezdődött a **levéltetvek** mérsékelt betelepülése.

Az érő, felszáradt kukoricában a betakarítás folyamatos, de még mindig csapdázhatók a növényvédelmi szempontból jelenleg már kevésbé veszélyes kártevők. A csapdafogások a kukoricamoly és a gyapottok bagolylepke észlelési szintű jelenlétéről tanúskodnak, de a

kukoricabogár csökkenő és most már alacsony szintű népessége is megfigyelhető. Az esős napokat követően a **fuzáriumos csőfertőzés** gyakorisága és mértéke is növekedett, amely összefüggésbe hozható többek közt a gyapottok bagolylepke és/vagy a vadak csókártételével is.

A **mezei pocok** felszaporodása gyors ütemű, főleg az alföldi területeken jellemző kiugróan magas egyedszám. Továbbra is elsősorban a ruderalis területek, árokpartok és lucerna állományok fertőzöttek (6-8 lakott járat/100 m²), de a kikelt repce állományokban is megfigyelhető már betelepedésük. A kártevő felmérése, megfigyelése indokolt!

Kertészeti kultúrák

Almatermésűekben, elsősorban a csapadékosabb nyugat-dunántúli, illetve északi országrészben fokozódott a **monília gyümölcsrothadás** a még fán lévő terméseken, ezzel szemben a kártevők kártételi veszélye folyamatosan csökkenő. Az **almamoly** rajzása a legtöbb ültetvényben már befejeződött, vagy legfeljebb észlelési szintű. Az **aknázómolyok** közül az almalevél-aknázómoly egyedszáma jelentősen mérséklődött (15-20 db imágó/csapda/hét), míg a lombosfa-fehérmoly és az almalevél sátorosmoly egyedeiből már csak épphogy fognak a csapdák. Hasonlóan csökkenő tendenciájú csonthéjasokban a **keleti gyümölcsmoly** és a **szilvamoly** rajzása is, amely azonban több gyümölcsösben már nem is mérhető.

Ökológiai gazdálkodású ültetvényekben illetve házi kerti körülmények között fokozottá vált a gyümölcsfák lombhullása. Különösen meggy, cseresznye esetén szembetűnő, ahol a szárazság mellett a **blumeriellás levélfoltosság** is felgyorsította a folyamatot.

A betakarítás alatt lévő **dió** ültetvények (főleg ökológiai) esetében termőhelytől függően, szintén megfigyelhető az idő előtti súlyos lombvesztés (2. fotó), mely részben a klimatikus hatásokkal, részben a lombzaton felszaporodó baktériumos és gombás betegségekkel (pl. gnomónia) magyarázható. A még fán lévő de sárguló, száradó leveleken tömeges a **gnomóniás betegség** átteelő termőtestjeinek a képződése (egyelőre elsősorban acervuluszok) (3. fotó), így lehetőség szerint a lehullott lomb talajba forgatása, a lomb lebomlásának elősegítése vagy összegyűjtése, megsemmisítése javasolt.

2. fotó: Előrehaladott lombhullás dión

3. fotó: Tömeges termőtest (acervulusz) képződés beteg dió levélen

Szőlőben a szüret folyamatos, már csak a késői fajták várják a betakarítást a tőkéken. A csapadékosabb országrészekben tovább erősödött a **botrítiszes fürtrothadás**. Ebben a térségben közepes mértékű fertőzöttség is jellemző, míg az alföldi megyékben alacsony szinten maradt a betegség. Az érés függvényében mielőbbi szüret javasolt.

A **peronoszpóra** lombfertőzése nem erősödött a korábbiakhoz képest, ellenben az érzékeny fajtákban a **lisztharmat** levélfertőződése fokozódott. A gyakran 100 %-os felületi levél fertőzöttség mellett az áttelelő termőtestek, kazmotéciumok képződése és érése is felgyorsult, tömeges, így a lemosó permetezések tervezése emiatt is javasolt. Az **amerikai szőlőkabóca** imágó rajzása mostanra szinte minden ültetvényben minimális szintre szorult vissza, még ott is, ahol több százas nagyságrendben fogták a sárgalapok a vektort! A szőlő fás részeire illetve 2 éves részére (cser) lerakott tojások nagy számban várják az ültetvényekben a sikeres áttelelést, ezért az őszi olajos lemosó permetezéseket ezek gyérítése céljából is javasolt tervezni!

A **szőlő arany színű sárgaság fitoplazmás betegségének** tünetei még a lombhullás kezdetén lévő ültetvényekben is jól felismerhetők. A tünetes tőkét gyökerestől távolítsuk el és lehetőség szerint égetéssel semmisítsük meg hogy ezzel is csökkentsük a betegség jövő évi terjedésének lehetőségét valamint az amerikai szőlőkabóca tojásainak áttelelési esélyét!

Tűh Annamária
Magyar Növényvédő Mérnöki és
Növényorvosi Kamara

Az előrejelzés a Borsod –Abaúj-Zemplén, Csongrád-Csanád, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom és Zala vármegyei Növényorvosi Kamarák szakembereinek megfigyelései alapján készült.